

»A SZELEK VERSENYE« JANUS PANNONIUSTÓL.

Midőn Janus Pannoniusnak talán első nagyobb szabású költeményét bemutatom, mintegy tükörben szemléltetem a mi legnagyobb renaissance költőnk mindazon erényeit és gyengéit, melyek azon irodalmi áramlattal voltak elválhatatlan kapcsolatban, mely korának izlését fejezte ki. A szó hatalma és az igazság hiánya a classikus emlékektől megtermékenyült elmék ragyogó megnyilatkozása képekben, mythikus vonatkozásokban, a legszebb gondolatok utánzásában: egy szóval az utánzás volt ez izlés fő jelleme. A görög költészet és irodalom a természet utánzása: a renaissance az utánzás életteljes alakjainak árnyait idézte föl a nyelv bűbájos varázsával. Lehet-e csodálkozni, ha a középkor tulvilági ábrándjaiból magához tért emberiség a classikusok műveiben ismét a természetet bámulta és a rajongásig megszerette? De nem a természetet a maga közvetlen igazságában, végtelenségében, mint a romantika; de a természet eszményi képét a mint a mesterek műveiben kifejezve találta?

Ide járult a renaissance iskolája, mely a classikus képzés oly formáját teremti meg, mely századokig a latin műveltség mintájául szolgált.

E képzést egy szóval rhetorikai képzésnek nevezhetnők. A mit mi esztetikai képzésnek tartunk: az volt már az antik-korban a rhetorikai oktatás célja.

Ha mi a művészet és költészet alkotásait bizonyos műfaji törvények szerint összehasonlító módszerrel elemezzük: az Arany János »hűtlen hívségét« keressük az epikus költészetben ép úgy, mint a plasztikai alkotásokban és tanítványokképen e »hűtlen hívség«-et az antik remekekből vontuk le és e kanonhoz mérjük még a modernkor alkotásait is: Janus Pannonius kora a külső utánzat körében maradt. Egy példával megvilágítom a dolgot. Még e század elején is a régi gymnasium rhetorika és poetika classisaiban oly kézikönyvet használtak, milyen volt a Gatti József *Delectus Poëtarum*-ja melyet nálunk jelentékenyen megbővítve két kötetre egészített ki *Lángly István*.¹ E könyv a legkiválóbb antik és újabb-

¹ Delectus poëtarum Pars secunda etc. Budae 1825.

kori latin költőkből párhuzamos gondolatokat, leírásokat tartalmaz (201 költőből) rendkívül gazdag változatban. Isten, halál, szerencse, sors, világ, lélek, természet, szeretet, szerelem, gyűlölet, irigység, harag, remény, kétség, mondhatni erkölcsi valónk minden jelensége, történelmi emlékek, mythikus mesék és természeti tünemények egyes vezér szavai alatt classikus helyek vannak egybeállítva. Tehát az összehasonlítást már mint az irodalmi képzés hasznos eszközét alkalmazták, bár kezdetleges alakban.

A nagy irodalmi áramlatokról még csak sejtelmük se volt Czélul tűzték ki, hogy az emlékezetet az antik és újabb latin költészet legszebb helyeivel megtöltik. Az előszóban ajánja is Lánghy, hogy e helyeket jó lesz át-meg átolvasni, könyv nélkül megtanulni, hogy azután ha verset ír a tanuló: az eszme társítás gazdagodjék, a fordulatok önként jelenjenek meg a megtermékenyült és a szép emlékekkel megtöltött lélekben.

Tudtak is ám latinul! Az antik gondolkodás körében mozogtak, abban éltek, abban keresték saját gondolataik kifejezésére a tökélyes formát.

Janus Pannoniusnak is felvették egy pár költeményét a nagy classikus írók költeményei mellett. Így került a Vihar vezérszó alatt Vergilius híres viharjelenete (I, 82 és köv.) Ovidius Metamorphoseonjaiba a *Ceyx*-et (kit jégmadárrá változtatott Jupiter) elborító tengeri vész leírása (XI, 494—569.), Vergiliusnak a Georgiconba szőtt vihar-rajza a száműzetésbe menő és majdnem hajótörést szenvedett Ovidiusnak jajongása (Tristium I, 2, 19. és köv.) Claudianusnak v. Zephyr, Ovidiusnak a Boreas és a Notus hatalmát ecsetelő és Seneca hasonló tartalmu helyei után az az *Eranemos*, vagy *Szelek versenye*,¹ melyet Janus Pannonius bizonyára még Ferrarában a Guarinus iskolájában irhatott. Hisz kifejezett szavakkal kéri Apollót, hogy segítse meg az ő szárnypróbálgatását :

»Oh jövel és indítsd fiatal szárnyamnak a röptét,
Oh jövel és a habon remegő sajkámat irányozd!«

Egészen a Guarinus iskolájára vall az egész költemény szerkezete. A szelek rendre hosszú beszédben tárják föl hatalmukat, hogy Aeolus királytól a pálmát maguknak követeljék. Dramatizált leírás az egész.

Hajh, de mily messze esik azon drámai jelenettől, melyet a világköltészet egyik legerőteljesebb leírásában találunk a *Camoens* Luziádájának hatodik könyvében (70—91. stanzák),² hol a tomboló

¹ Delectus Poët. II. 156 és köv. lapjain.

² Humboldt Sándor, a Camoens eleven érzékét a természet fensége iránt a következő szavakkal jellemzi: »Amaz egyéni természet-igazság, mely a közvetlen szemléletből fakad, leggazdagabban ragyog a portugál irodalom nagy nemzeti eposzában. A tropikus ég alatt írt egész költeményt mintha indiai virágillat lengené keresztül.« Kozmos II, 58.

Boreast kedvese, a kecses Orithia kérleli, hogy hagyjon föl kegyetlen haragjával:

Ki hűn szeret, szelid az, jámbor, enged.
S határt vet őrvjögő vad indulatnak.
Ha esztelen dühöd nem tür fegyelmet,
Tudd meg, szerelmünk lánczai szakadnak.

és megjelen az égi *Venus*: (89 sz.) Aphrodite Urania, a Stella maris:

» Aranyhajókba sokszínű füzérek
Beszöve, fonva. Venus így kívánja:
Ott mintha fris virágot termenének
Arany mezők: a szerelem viránya.«

A szeleket a szerelem varázsa ejti meg, haragjok lecsillapszik.

És mily óriás távolság választja el a Byron Don Juanjában előforduló *hajótörés* leírását (II, 25 és köv. stanzáiban), melyben megdöbbentő realizmussal ecseteli epébe mártott tollal az emberi nyomort, mely utoljára a mentő-csónakra menekült maradék népséget emberevéssre kényszeríti. Szegény Pedrikot megeszik. Grogot követel vagy imádkozik e nép a végveszély pillanatában. Mily kétségbeejtő irónia, midőn a költő odaveti, hogy két dolog csilapítja le a fölindult szív izgalmát az ily pillanatban; a *rum* és a *vallás*.

A Camoens mythologiai emlékei: Boreas, Notus, Galatea, Orithia, Venus és kísérete is messze tűntek, a meztelen realizmus cynikus hangját halljuk! míg Janus Pannoniusnál a mythikus szemlélet kellős közepében élünk. Ez nem a XVI. de a XV. század renaissance-a.

Jellemző a magyar renaissance költőre, hogy nem csábitá el Claudianus szép rajza, melylyel a Zephyr hatalmát festi. Az északi ember a horvát eredetű költő a Szlavónia rengeteg erdőiben csatogó északiszél benyomását megőrzi az olasz ég alatt is és Aeolus királylyal a pálmát a rendre egymásnak felelgetőzve dühöngő szelek versenyében az *északi szélnek* adja.

Azt hiszem, hogy Janus Pannonius Guarinus iskolájában írta e költeményt és talán maga is versenyzett vele, mert hiszen ez iskola egyik tagja a folyók versenyét írta meg.

E költeménnyel szégyent nem vallott, mert a maga korának izlésében fogant e művében fenkölt hangot, gazdag eszmetársítást, eleven reminiscentiákat és tiszta classikus nyelvet találunk.

Aeol barlangjába' miként versengtenek egykor
A szelek, új ihlet ragadott meg zengenem engemet erről.
Szőke Apollo, jövel, te segíts meg s Aoniának
"Hozd ide lányait és büszkén járj lanttal előttük.
5. Oh jövel és indítsd fiatal szárnyamnak a röptét.
Oh jövel és a habon remegő sajkámat irányozd!
Mert ha csekély kis körben is indula csónakom útra,

- Ám gyakran hullám-hegyeket zúdit föl a tenger
 És a vihar száguld paripáján rajta keresztül.
10. Egykoron a gyors röptű szelek közt támada verseny,
 Mert vetekedtek együtt, melyiköknek erősb a hatalmas.
 Aeolus ekkor a tág barlangba belép, hol az öblös
 Mélységekben erős lánczokkal kötve le őket
 Tartja kemény féken, megtörve, ki állana szembe.
15. Most hogy döntsön e pörbe' közöttük, fölmegey azonnal
 Bércz-varába, a hol trónjára leül a magasban.
 Kormánypálcza kezébe', Tyrosnak bibora testén.
 Ekkor fenséges nyugalommal nékik emígy szól:
 »Szóljatok, egymással mi felett versengtek eképen;
20. Mert nem bírja külön kegyem egy sem, részre se' hajlom,
 És ki igaz királytok, igaz bírátok is az lesz.«
 Szólt a király s neki most legelébb választ ada Eurus,
 Ó, ki kel ott, hol a nap kel, bibor fénybe' születvén;
 »Esztelenek, titeket versenyre szállni mi késztet?
25. Balga remény! hisz a víz, hisz a lég ura én vagyok, én csak!
 Szörnyű fuvalmam hajtja az éjszinfellegek árájt
 El oda, hol Phoebus lehanyatlik lángszekerével
 S űzöm is addig, a hol el-messze terül az Iberföld
 S mind a borút, mely a nap-égette indra vet árnyat,
30. S távol az enyhet adó Gangesnek támada partján,
 Messzi nyugatra űzöm tova, fenn viharozva erősen
 És megrendül alattam a tenger, reszket a bércz is.
 Hát künn a hullámok közepette hajót ha találok,
 Fölcsapom én a habot, föl az évig bösz haragomban,
35. S csapdosom a sziklákat a partot vad szilaj árral!
 Ámde a nap hamarább elnyugszik az alkony ölében,
 Mintsem eröm' igazán elmondva lefesteni birnam.
 Szólt vala Eurus, utána beszélt a felleges Auster;
 Más neven ő Notus és tájáról fű Lybiának,
40. Közbe eként vág: Még ti velem versengeni mertek,
 Véreim; a levegőt ki betöltöm bösz zivatarral.
 És fenn a csillagokat beborítván éji sötéttel,
 Az eget és ragyogó fényét sűrű ködben eloltom
 És befödöm komor árnynyal a napnak rózsaszín arczát
45. És a Hold szelid éji világát. Homlokomon lásd
 Felleg ül és harmat lepi keblem, nedves a szárnyam,
 Éjszín az arczom; zord vihar árja levonja ruhámat,
 Omló fürteimről szakad egyre szünetlen a zápor.
 Nos, ha e függő fellegeket kezem súlya csak éri,
50. Dörgéstől megreszket az égbolt, földre a felhők
 Árja szakad s a folyók megeredve, magasra dagadnak,
 S szerte kicsapnak, egyet sem tarthat féken a medre.
 Útra, mezőre rohan, tör az ár rombolva, sodorva
 Templomot és házat, fát, embert, barmokat egyként;

Auster

55. Úsznak alant a földek, a fellegek úsznak az égen,
Szörnnyű viharzás közt vízzel megtelnek az árkok
S barlangok, megdől, leterül a vetés a mezőkön
És rombolva szakad le alá a bércz zuhatagja.
Hejh! oda már a reménye ez évre a földművelőknek!
60. S megszakadozva nyit útat az árnak a föld zokogás közt
Bömböl a lég, megroppan a sarka a csillagos égnek.
Félsz, remegés szállván meg a földi lakókat, az elmék
Megrendülve haboznak, egész föld rettegi, várja,
Hogy leszakad már-már e világra a zord Chaos ismét.
65. Fölkavarom, föl a tengert és ha fuvallata számnak
Zúgva lecsap s rádülve sötét szárnyammal egészen
Fekszem meg, föl a fellegekig tör zajgva a hullám
És a hajók lemerülnek, az örvény zúgva süvöltöz,
Csattog a szirten az ár, a tenger messzi morajlik
70. Szép csillagra homály, levegőre köd éjjele száll le.
Eltün' a fény, a sűrű felhőbe' kihamvad a villám,
És a magasba törő hullámot verdesi zápor.
Hátha zajongva csapok, dűlök Lybiára egészen:
Mert hiszen ez közelebb hozzám, szomszédos az égalj,
75. Végig söpröm a rőt fővenyet, hogy fellege támad.
Föl a magasba tör és nyaldossa a csillagokat fent.
Hátha szilaj kedvembe' lovat meg fegyveres embert,
Házfedelet kapok én föl messzi magasra az űrben
S ott fönn az égnek ölén megforgatom és lecsapom majd,
80. Sohasem ismert tájra dühöngve forgó viharral
Légben a kard 's a sisak 's a paizs tova szálldos,
Mert viszem és röpittem mint polyvát könnyű pehelyként
És gyorsabb szárnyamnak a röpte, miként ha nyilat a
Megfeszített ijjat pendítve röpíti a parthus;
85. Mint Jupiter villáma röpül, baleári parittyá
Gyors köve száll s ami gyorsan az égről aláfut a csillag.
Nincs szó, nincsen elég kibeszélni hatalmas erőmet.
Én diadalt aratok nem a szó, de a tett erejével. }
Szólt vala az Auster s készült még mondani többet;
90. Ám a király megtiltja. Zephyrt szólítja elé most,
Őt, ki az alkonyi ég tájékán tartja lakását.
»Keljen a nap — így szól — ezután ott, hol ma lenyugszik,
És égő szekerét keleten borítsa el örvény;
Folyjon visszafelé a Nilus, térítse futását
95. Vissza az Ister, az Aetna tüzét ne okádjá, az Orcus
Fényt áraszszon, tűzben a sarmata, jégbe' meg álljon
A garamant a világnak a sorja eként forduljon.
Szárazon éljen a brit, lemerüljön a vízbe a gönczöl,
Az oczeán sivatag legyen és hajó járja be Syrtist:
100. Hogyha velem mérközni merészelsz az Eurus, az Auster
És Boreas. Ki nem adja e versengésben a pálmát

- Én nekem? Engem a tenger elismer urának azonnal.
Szétöröm én a hajót és verdesem árral az éthert.
Van, van erőm felhők seregét is gyűjtni a légben
105. És zuhogó záport a vetésre bocsátani bőven.
Éltet eröm gerjeszt, ha megindul lenge fuvalmam,
Éltet adó művemért méltán a *Zephyr*¹ nevet adták.
Sarjad a fű a mezőn, ha fuvallok, tarka virágtól
Hímes a rét s eleven pázsit fedi szerte a földet.
110. Fris gyeppel borítom be a völgyet, lombbal a fákat;
Mert a mihelyt lendül szárnyam; nély illatot áraszt
S harmatozik nektárt a tavasznak a hajnalodásán.
És a zimankós télt is elüzi lehellete számnak.
Föld fagyja enged s messzi a tájak zöld mezeit öltnek.
115. És a virágok tarka színébe' ragyognak a kertek,
Rügy fakad és csupa élet a fa, a mező buja zsengés,
A szilfákra kuszik fel a szőlő zöld venyigéje.
Hózivatar multán a mezők ujjongva örülnek
És megújul a fáknak a lombja, a rétnak a zöldje:
120. Fűzve fejére virágkoszorút pompázik az évszak;
Halvány kék ibolyák rejtőznek a fübe, biborszín
Rózsza bokor nyit emitt, a fehér liliom meg amottan.
A peremér alján s közeliben az illatos aníz,
Narciszis kéklík emitt, meg amott sötétlik a jáczint,
125. Hybla kakukfüve és mellette a kazsia, sáfrány
Illata terjed; hófagyal és a női szironták
Fénye ragyog. Most zümmög a méhek rajja a folyók
Ágya körül, ringván a virágok mézteli kelyhén
S ejtenek édes lágy, szenderbe, susogva szelíden.
130. Mostan akárhova lépsz szétjárván, szerte bolyongva,
Rád mosolyog puha völgynek ölében a lány buja pázsit,
Rád mosolyog sáfrány illattól telten a kert is,
Rád mosolyog berek és liget, és rád minden a földön.
Most szép, most a mező, olyan édes az álom a fáknak
135. Lombja alatt, madarak hangjától zeng az egész táj;
Most csendíti dalát a folyón himbálva a hattyú,
Most hűves a forrás, szelíden mormolva a völgyben
Zöld pázsit-körítette mederben csörtet a csermely.
Hozva tavaszt, fuvallatom így száll szórva virágot;
140. Termékenyenyé válik a rög üde harmatom által.
Így hát méltó én vagyok, én csak nyerni a pálmát.
Így a *Zephyr*. Versengve zajong e beszédre a többi.
A Boreás dagadó kebléből tör fel a szó most.
A ki a zord fagyos északon úr, a lakása is ott van.
145. »Énnekem is van erőm, *Astraeus* vére vagyok tán?
Testvérim, ha szabad, fesselem le hatalmamat én is.
Ennyire hogy ragadott titeket vak, dőre reménység?

¹ Költőnk a Ζέφω : élek szóval hozza kapcsolatba a Σίεφωρος név eredetét.

- Hogy ne kívánjátok ti a pálmát, mely csak is engem
Illet, elég ismernetek, hogy mit is ér az erőtök.
150. Mert ha a fellegeket más szél gyűjtötte halomra
Én a lehajló ég közepére elűzöm erővel.
Vak düh, zordon erő, haragos kitörése a szívnek
Féktelen őrjöngés s a szilaj vad indulat árja
Fegyvereim s villámos forगतagoknak a sodra.
155. És ha e barlangból szabadon száguldhatok én el,
Akkor esős felhő el nem földi árnynyal az éthert,
Szétszakad a borű mind, ragyogó fény árad az égről.
Ám ha a szép márvány-tenger hullámihoz érek,
Bárha nyugodt mint tó színe tükre s' lomha mocsárvíz
160. Álmatagon, nyugton terül el mély csöndben a felszín,
Tüstént zajdul az ár s föl a fellegekig csap a hullám
És le fenékig erős, nagy háborgása megindul
S zord szirttekbe csapódva zuhogva szakad le a tajték.
Mily nagy az Atlas, a ki az eget hordozza a vállán,
165. S két csucusu Parnassus, meg Eryx, s a Taurus, az Othrys,
Mily nagy az Aetna-tető s az Olymp felhőtelen orma,
S mily nagy Athosnak a bérce, olyan magasan csap a hullám.
Mégbőjdul a fenék, hol a mélybe' tanyásznak a szörnyek
És iszonyún zúg a szirt és messi a part a dagálytól
170. Nyögve szünetlen a bőszi vihar ádáz ostora sujtván.
Majd a habok verdeste tetőkön zúdul az örvény,
S mély fenékén lappang elsülyedt orma a bércezenk.
Szerte fehér tajtékkal az ár mindent föld, eláraszt,
A szirtfok sivitözva szegül, áll ellen a vésznek,
175. Örvény nyilik, mely kiokádja sötét fövenyét is.
Érje utól a hajót csak ez örvény tükrin a viznek.
El-beborítja, alá a hullám-sírba temetvén,
Vagy zátonyra sodorja vagy a sziklán töri szélylyel.
Oly magasan föl a fellegekig szökik és csap a hullám,
180. Hogy valahányszor száll a hajó hánykodva a felszín
Tajtékkzó tetején, felhőket verdes az árbozc/
S örvénylő fenékén ha megül a hajó, len^{va} a földet
Éri s a mélységek fövenyét fölszántja az orra.
Igy vesz el az evező, a vitorla az ár rohamában
185. S szerte szilánkká törve, gerincze romokba, hever szét.
Itt meg amott úszkál evezőknek roncsa, vitorlák
Rudja, a hullákat meg az éh-fókák ragadozzák.
Bömböl az orkán, forr a fenékvíz zajgó vad árja.
Gyakran az Adria már a Szigettengerbe csap által
190. És az ion hullám-ágyába a tyrrheni örvény.
Ekkor a mérhetlen tenger mélyébe' lakozó
Állatok is riadoznak a szörnyű rohamban ijedten.
Elrejtőznek a mélynek ölen a tengeri bornyuk,
Mert eme csattogó zaj szemeikről elúzi az álmat.

195. Nem sütkéreznek fenn a csellék tükrin a viznek.
Sőt a vihar dühe nem kiméli az isteneket sem;
Sőt csodamód Proteus sem változtatja alakját
S Aegaeon, az iromba se' fojt már szikla-lakó vad
Szörnyeket, ő, a kinek száz karján duzzad izomja.
200. Még Nereus maga is döbbenve menekszik a mélybe,
Nyájával Phorkys rémülten néz szana-szélyivel
És remegő anyjával fél a levante Palaemon,
Triton kagyló-kürtje se zeng ringó habok árján
Reszketeg áll, míg sebbel-lobbal az anyjuk ölébe
205. Elrejtözve szepegnek ijedten a Nereidák is.
És feldúlt hajlékaikat sírátva zokognak.
Sőt zaklatva Thetys maga is elveszti nyugalmát;
Háborodott lesz mély elméje az agg oceánnak.
Sőt maga az, kit ural hullám, kit uralnak a szörnyek
210. S tengeri istenek is hódolnak erős szigonyának,
Nem meri zord arczát felszínre emelni a mélyből;
Nem mer a hab tükörén száguldani gyors kocsiájával:
Mindent oly zavar, oly forrongás dúlva kavarr föl.
Hogy kün a tengereken mily megmérhetlen erőm van,
215. Hallátok, de miként zavarom föl pusztá lehemmel
A földet s az eget, nektek most mondjam el azt is.
Vad-szilajon legelébb a vetéseket én gyökerestül
Tépem ki s viszi, söpri szeszélyem a lég magas árján.
Igy süjtöm bú-bajjal a föld nyomorult művelőit.
220. Nem marad a venyigén se meg épen a szőlő gerezdje,
Hó-dara záporral verem én el szerte a földet
És szanaszét a vetést végkép kiaszalja fehér dér.
Jégtől összefagyott két szárnyam durva keménynyé,
Jég a szakállam és a ruhám is dermedez ezzé,
225. A hajam is csupa jégcsap, a homlokomat fedi dér csak.
Porfelhőt bírok én kavartani föl a magasba,
Erdőket bírok én kiszakítva sodorni magammal,
Sőt még várakat is bírok én ledönteni porba.
Gyakran a lége vasat vagy szirt-darabot ragadok föl?
230. És oly erővel söpri fuvalmam az ürbe magával,
Hogy mig azok fönn függnek a felhőknek közepette,
Gyors rohamukba tüzet fogván, meggyúlvá repülnek.
Majd a midőn az esős évszaknak hódol az ősz már,
Megrázom csak a szárnyam, azonnal szerte a földek
235. Jéggé dermednek meg a szörnyű csikorgó hidegtől.
Házaknak fedelét veri jég a zimankós időben,
Hósvatag lesz a bérce, gulya-ménes is elvesz a völgyben,
Hóhegy előtte, mögötte, mit átgázolni lehetlen.
Vadkan erős agyarárt, gyorslábát mostan a szarvas,
240. Medve tömött prémét nem használhatja bizonynyal.
Mégfagy a hó, folyamot jégkéreg von be egészen

- S messzi fehérlik a föld, be a zuzmara leple borítván,
 Ime megáll a folyók siető hulláma is útján,
 Mert jégtábla bilincsbe veré váratlanul immár
245. És a víz is, hol elébb uszkáltak hosszú naszádok,
 Most hordozza nehéz szekerek kerekét csikorogva,
 Érc repedez, csupa csont lesz a fagytól most az egész föld.
 Hátha sűrű erdőkre dühöngve csapok le, azonnal
 Vesztk a lombjuk' a fák, fen nem marad galy se' levél sem.
250. Erdő elhullatja fejének szép koronáját.
 Ág ropog és a viharban, a fák lehajolnak a földig.
 Kél iszonyú robaj és szörnyen zúg-csatog az erdő,
 Földre zuhan le fatörzs, kiszakítatván gyökerestül,
 Földre kerül derekán megtörtén a tölgygyel a szilfa
255. És az erős cser, s mely dárdának jó, a köris szál
 S kétszín myrtus, a melyet a Paphos urasszonya kedvel.
 Földre a gyertyán, földre a bikk s a karcu juharfa,
 Könnyű hárs meg a szép terebély-koronájú eperfák,
 A magyaró s az Apollo-kegyelte, szerette borostyán
260. És a fenyő szál, mely szállt volna habokra merészen.
 Dől a folyam partján le a fűz s sápadtan a puszpáng
 S a meddő boglárt s a magas jegenyét is a porba
 Dönti erőm, pedig ez Heraklest ékíti lombbal
 S gyenge boróka, olajfa, fehér nyár rendre kidülnek.
265. Földre kerül a vörös nyár és czedrussal a cziprus,
 Földre a pálma, ledül a dárda nyelének erős som;
 A mérges tiszafa s a derék tutajra való fák.
 Mind leterülnek és iszonyún megroppan az erdő.
 Fut, megiramlik a vad szanaszét oda hagyva tanyáját
270. És elbú barlangok ölén a vak éjbe' lopózva.
 Fergetegek besüvöltik a bérczet, csattog a szirtfok
 És meredélyen alá sziklák gördülnek a mélybe
 Roppant fákat döntve le, víve, sodorva magukkal:
 Mintha magas várfokrul a mélybe zuhannak a sziklák,
275. Megrendül, dübörög len vízhangozva a mélység.
 Mondjam-e el: mily rémületet keltettem a csengő
 Fegyverű Pallas okos népével, a mikor én rőt
 Szárnyaimon ragadám el Erechthevsnek a lányát,
 S a remegő hajadont lángolva vívém fen az űrben
280. S gyorsan az Odrysi partra tevéim diadalmasan én le.
 Ám ugyan én, ha a föld szakadékiba rontok erővel
 S elterpeszkedem az öblös barlangok ölében,
 Mind'ütt retteg a nép, megreszket, rendül egész föld
 És megnyil, tornyostul a mélybe leomlik a város,
285. Bércz leszakad s a ki kérlelhetlen, megremeg Orcus,
 Reszket az árnyoknak fejedelme együtt a nejével.
 Mert im a föld tátong, szakadékain áttör a napfény
 És ijedeznek a mély bús árnyai megriadottan.

- Ám ugyan én ha magasba török fei, tombol a felleg
 290. És siketítő zajjal üvölt viharozva viszontag.
 Fergeteges szárnyam lendítve a jég szakadással.
 Hisz magatok láttatok erőm, mely végtelen, óriás,
 Mert ha mi összezapunk, rémitőn csattog az ether,
 Fellegek összetüzött csatasorján gyúl ki a villám,
 295. Csattan a dörgés úgy, hogy alatta megindul a föld is,
 Mert so'sem ismert félsz, remegés megszállja azonnal.
 Búvik a vad, míg villámok lángjából a mennykő
 Földre teper fákat s a tetőket szörnyű haraggal.
 Ordít a felleg, hogy bele megrázkódik az égboit.
 300. És a világnak kapcsa lazulva kifordul a sarkán.
 Végigdörg iszonyún az egeknek örök birodalma
 És a mi még megdöbbenőbb csoda, látva e bomlást,
 Látva ez égszakadást, nekem is megreszket a csontom.
 Ám fületek' mért verdesem én még annyi beszéddel?
 305. Hosszú volna egészen elétek tárnom erőmet,
 És a nap is alkonyra hajolt már tüzkocsijával.
 Bizton azt hiszem, azt, csak is én leszek, én csak a győztes.
 Most o király szólj és bölcsen te ítélj mi közöttünk«
 Szólt vala így. Kelt lárma, a barlang reng a zsbajtól.
 310. Rázzák lánczukat, ez csörrenvén, csendül egész hegy.
 Mindenikök kiabálva a pálmát sürgeti fennen
 Zúgva, zajongva szünetlen eként szitogatja haragját
 Ha nem volna kezük meg a szárnyuk hátra kötözve
 Es féken nem tartja aczelláncz száz fonadékkal,
 315. Versengésük igaz harczzá fajul ottan azonnal.
 Ezt a mihelyt meglátja, a trónról fölkele nyomban
 A magas Hippotades s dühöket korholja eképpen:
 Nyiltan emitt, a királytok előtt, oh szörnyű merénylet,
 320. Hallatlan bűn! Ily esztelenül lázongtok előttem?
 Hát már tisztelem kiveszett végkép szivetekből?
 Elhallgattok? imigy hurogatta le Aeolus őket.
 A szeleket tüstént megszállta a félelem és már
 Szün' a zaj és elnémul a hangos lárma, zsbongás.
 315. Még mukkanni se' mér egyikök sem, alázatos arczzal
 És tétován néz sanda szemekkel mind a királyra.
 Vad természetüket nem vetkezték le azonban
 S ős dühök' elfojták, csak e színlelt, álnyugalommal.
 Ketrezziből így törnc ki bőszen harczzra a tigris;
 330. Ám ha reárivall és korbácscsal csattog a mester,
 Fékezi harczi tüztét, meghódol előtte hunyászan.
 S mert nem csillapodik le szilaj, heves vak dühe még sem,
 Fél a veréstől és lázong egyszerre haragja;
 Nyomja emitten a félsz, zaklatja amottan a vérszomj.
 335. Most a király látván szelidülni haragjuk, a pálmát
 Zord Boreasnak od'adja, de nyomba kiadja tilalmát,

- Hogy ne akarjon egyik sem eként versengeni többé
És az aczél-lánczot szorosabbra szorítja azonnal
És megerősít zárt, béklyót ver rájuk erősbet.
340. Ezt elvégezvén, odahagyja azonnal a barlang
Odvát, hág várába, melyet neki épít Vulkán.
Most Boreas diadalt ül s bölcsnek hirdeti fennen
Drága urát, ujjong, örömébe' sugárzik az arca.
Dicstelenül panaszol, zúg Eurus azonban, a pálmát
345. Fájlalván, vele a Zephyr' és a harmatos Auster
Meghiusult ohaját siratva, gyakorta sohajtoz.

HEGEDŰS ISTVÁN.

